



**Commentariorvm, Ac Dispvationvm In Primam Partem
Sancti Thomæ Tomvs ...**

Complectens ad viginti sex Quæstiones priores, centum & septem
Disputationes in Capita diuisas

Vázquez, Gabriel

Antverpiæ, 1621

Vera sententia, & ratio concordiæ arbitrij nostri cum præfinitione Dei. c. 6.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-80983](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-80983)

aliquem assignare inter determinationem voluntatis nostrae, & diuinæ, si aliqua ratione. Dei præfinitio esset prior, nulla videtur superesse in nobis libertas, vt hæcenus probatum est: oportet ergo decretum Dei posterius esse nostræ libertati, & determinatione, sicut etiam est diuina præscientia, vt ex illa nulla in nostris actionibus oriatur necessitas præcedens, sed solum sequens, quæ non tollit, sed integram supponit nostram libertatem. Tam etiam, quia si voluntas nostra non ex se determinatur, sed ab alio: potius videretur agi, quam agere, & se ipsam mouere: quod libertati maxime repugnat.

Hanc sententiam nonnulli Theologi nostri temporis seuerius notant, quam par erat. Videntur enim illis Pelagiana, quod dicat determinationem nostram prius natura esse, quam gratiæ cooperationem, & ita Pelagianis consentiri, qui bonorum operum initium ex nobis esse dicebant. Ceterum licet opinio mihi nullo modo probetur, ea tamen nota digna non est, nam longe abest ab errore Semipelagianorum, cuius insinulator. Illi enim, vt vidimus disput. 89. cap. 4. ita ex nobis initium bonorum operum, & iustificationis concedebant, vt præcederent ex solo arbitrio abique vlla præuenienti gratia opera quædam bona, non natura, sed tempore, quorum intuitu Deus gratiam præuenientem, & operantem largiretur: id quod prædicti Doctores in memorata opinione nequaquam concedunt: quia solum docent, liberum arbitrium gratiæ excitante, & operante præuenientem ex se prius natura determinari ad consensum, quam gratiæ & voluntas Dei cum eo cooperetur. Asserunt vero eandem consensum simul tempore procedere à nostro libero arbitrio, & à gratiæ, & voluntate Dei cooperante. Nihil igitur contra hos docuit Consiliū Arausicum secundum, neque etiam Aug. dum aduersus Semipelagianos disputat, & probat Deum facere in nobis, vt consentiamus: id enim non putant fieri per aliquam applicationem nostræ voluntatis, quæ esset à solo Deo, antequam ipsa se determinaret, sed per solam vocationem excitantem, & preparantem voluntatem nostram: vt cap. præced. & in disput. 88. cap. 8. notauimus. Neque vsquam Concil. Arausicum, aut Aug. examinat, quænam esset prior natura determinationis nostræ voluntatis an cooperatio diuina.

Nihilominus sententia prædicta mihi non probatur. Tum quia impossibile est, in aliquo momento priori naturæ voluntatem nostram prius operari, aut determinari, quod idem est, quam Deus cum illa operetur: quare nec in æternitate intelligi potest illius determinatio sine decreto Dei concurrendi cum illa. Tum etiam, quia hæc opinio non nihil gratiæ Dei cooperanti derogare videtur: cum enim voluntas nostra non tantum indigeat ad operandum excitatione, sed etiam cooperatione gratiæ: vt consentiat excitationi; indigeat etiam cooperatione, vt se determinet ad consensum: quomodo ergo in aliquo priori intelligitur determinata sine gratiæ cooperatione? Quare modum illum dicendi: *Quia ego loquor, Deus vult me loqui, non contra: & quia ego credo, Deus vult me credere, non contra: ego quidem nulla ratione concederem, cum ipse actus credendi, & loquendi tribuatur arbitrio sine gratiæ cooperatione.*

Demum aliqui hac oppressi difficultate dicunt, Deum ab æterno non voluisse, & decreuisse opera

Vázquez in 1. part. Tom. I.

nostra sigillatim, sed in genere tantum, & in vniuersum definisse paratum cum quouis operari iuxta ipsius determinationem. Hanc vero opinionem amplectuntur, vt defendant ex præfinitione Dei nullam necessitatem imponi nostræ voluntati contra libertatem suam. Tum etiam, quia si necessarium esset Deum præfinire, & velle ab æterno opera etiam gratiæ sigillatim, sequeretur, iis, qui non operantur, neque vocationi consentiunt, aliquid necessarium deesse ad operandum, scilicet decretū illud, ac proinde mirum non esset, si non operarentur, cum sine illo operari non possint.

Horum tamen sententia mihi non probatur, Non probatur etiamque impugnari disput. 78. cap. 1. nam cum necesse sit non tantum in aliquibus, sed etiam in omnibus operibus distinctam, & singularem Dei providentiam fateri: necesse quoque est voluntatem Dei circa singula opera nostra sigillatim versari. Ita enim necesse est, cōcedere singularem Dei voluntatem circa singula fuisse ab æterno: sicut necesse est, in tempore Dei voluntatem circa singula distincte versari: atqui Deus in tempore singula nostra opera voluntate sua distincta, & singulati operatur: ergo etiam ab æterno nobiscum fieri sigillatim præfinit. Id autem ex Patribus expresse tenent Grego. Mag. lib. 12. Moral. cap. 1. ubi inquit: *Cuncta Deus præfinit, ante secula decreuit, qualiter per secula disponit.* Idem docuit Elias Cretensis in orat. 1. Nazianz. in illa verba: *Sed ne omnium voces, &c. & Concil. Valent. sub Lothario Imperatore cap. 3. Fulgentius lib. 1. ad Monimum capit. 14. & passim Aug. cum asserunt, Deum ea ab æterno prædestinasse, quæ in tempore voluntate sua facturus erat. Quod vero Damascen. negat, æternam præfinitionem in Deo nostrorum operum, alium sensum habet, de quo seq. cap. dicemus.*

Porto Deum non deesse in necessariis ad operandum, etsi a se ab æterno non decreuerit, cum his, aut cum illis concurrere: exiis, quæ diximus disput. 93. cap. 6. aperre deducitur. Idem quim dicendum est de æterno Dei decreto, quo definiuit in tempore concurrere, atque de ipso concursu, & cooperatione, quia non aliter necessarium est decretum Dei ad operandum, quam ipsa Dei cooperatio: hæc autem omnibus negatur, qui gratiæ excitanti respondere nolunt, aliis vero qui respondent cōceditur. Sed cum hæc Dei cooperatio vni cuique sit in sua potestate, & iis tantum desit, qui consentire nolunt, ideo dicendum est, nihil vlli deesse necessarium ad operandum necessitate antecedenti: bene tamen necessarium necessitate committanti: ac proinde talis defectus libertati arbitrij non aduersatur, vt loco citato explicauimus. Idem prorsus de æterno decreto Dei concurrendi nobiscum sentiendum est: quia non alio modo est necessarium, quam ipsa in tempore cooperatio. Hac ego ratione negari non debet, id quod omnibus hæcenus indultatum fuit, & summæ perspicacitati, & curæ diuinæ prouidentię summo opere conuenit, videlicet Deum, singula opera nostra, quæ facit nobiscum in tempore, ab æterno distincte, & sigillatim præfinit.

CAPVT VI.

Vera sententia, & ratio concordie arbitrij nostri cum præfinitione Dei.

Iea, quæ à nobis tradita sunt disput. 68. cap. 4. & disput. 88. attentius considerentur non minus

K k k 3

facile

Gregorius 33
Elias
Concil. Val.
Fulgent.
August.

Etiā cum
Deus non
decreuit cum
aliquo con
currere, non
deest in ne
cessario.

34

Ex præfinitione Dei solum colligitur necessitas consequens.

facile erit, libertatem nostram cum prædestinatione, & decreto Dei, quam cum præscientia conciliare. Huius igitur concordia talis est ratio. Cum ex præfinitione Dei solum colligatur in nostris operibus necessitas consequens, aut comitans, quæ eadem omnino est, nostra libertas nullo modo lædi, aut impediri potest, sed, dum decretum Dei illam comitatur, recte cum ea consistere potest. Hunc modum concordia: verioris, & faciliorem existimo, tum quia nihil gratiæ præuenienti, nihil comitanti derogatur, tum etiam, quia eodem pacto voluntas Dei, atque eius scientia cum nostra voluntate concordat, ut subinde patebit. Qui vero auctores huic nostræ sententiæ ad stipulentur, cap. seq. videbimus.

Fundamentum supponitur, pro illius explanatione.

Cæterum ad illius confirmationem præmittendum est id, quod in hac disp. & præced. cap. inculcauimus, & disp. 68. cap. 4. ex professo tractatum est: videlicet necessitatem, quæ aliquando dicitur necessario futurum, aliam esse præcedentem, aliam sequentem. Antecedens est, quæ provenit à causa, ex qua futurus est effectus, vel ab aliquo priori, quo posito, non potest talis effectus non fore: atque illud ponit non est in nostra potestate. Dixi, prius ordine causæ, nam quod est prius duratione, non impedit libertatem nostram, ut ibidem ostendi: hac necessitate necesse est crastina die solem oriri, & ignem calefacere. Sequens vero necessitas est, quæ sequitur positionem effectus futuri: nam ex eo, quod res dicitur, & supponitur esse futura, dicitur etiam necessario esse futura. Hæc etiam necessitas vocari potest comitans, quia simul est cum ipsa re futura.

Arbitrij nostri cum divina præfinitione concordiæ explicatur.

Hoc iuncto fundamento, prædicta concordia hac ratione explicatur. Definitio Dei, quæ præfinit opera nostra singulatim, non præcedit ordine causæ determinationem nostræ voluntatis, sed illam comitatur: ergo necessitas, quæ sequitur positionem decreti Dei, est comitans, aut sequens nostram libertatem, & determinationem: nam eo ipso quod supponimus decretum Dei absolutum, supponimus etiam determinationem consensum, & libertatis nostræ, quæ diuina voluntas comitatur: ergo necessitas, quæ expositione decreti Dei inferimus, sequitur etiam determinationem nostram, vel illam comitatur: ac proinde cum illam non præcedat, nec eam impediatur, nec villo modo lædere potest: sed ex se determinatam, & integram supponit. Sicut enim necessitas, quæ inferitur ex scientia Dei non impedit libertatem nostram, quia consequitur nostram determinationem, eodem pacto necessitas ex decreto Dei libertatem nostram non tollit, quia ipsam ex se determinationem supponit, atque ita posterior est. Ut autem hæc ratio id, quod contendimus demonstraret, assumptum in eum probandum est: videlicet præfinitionem Dei ordine causæ non esse priorem nostræ determinatione, sed simul cum illa esse iuncta id, quod postulat. Primam autem in præfinitione capite auctoritate: deinde in sequenti ratione id confirmabimus.

Primum ergo id, quod dixi, colligitur ex Damasc. lib. 2. de fide capite ult. ubi sic ait: illud scire interest, Deum omnia quidem præscire, sed non omnia præfinire. Præfinit enim ea etiam, quæ in nostra potestate, atque arbitrio sita sunt, at non ita ea præfinit. Subiungit rationem: neque enim vitium admitti vult, nec rursus virtutem assert. Et lib. contras Manicheos non longe à fine

idem mapis aperte his verbis expressit: Quæcumque ita sunt, Deus ea quæ voluntario à nobis futura sunt, necesse est, quæ in potestate nostra sita sunt, nimirum virtutem ac vitium præfinit, ea demum præfinit, quæ in arbitrio nostro minime consistunt. Concedit igitur utrobique Damascenus, opus virtutis, & peccata à Deo solum præfieri, non tamen præfinit, cum ait, Ea demum præfinit (scilicet Deus,) quæ in arbitrio nostro minime consistunt; quia aliqui, cum peccatum & virtus sunt in nostra electione, & arbitrio, si Deus virtutem præfinit, aliqua quæ sunt in nostro arbitrio præfinit. Neque vero Damascenus negat præfinitionem horum operum, ut recentiores superiori capite commemorari negant, hoc est, decretum operum distincte, & singulatim, ut particula præ, temporis, aut durationis antecessorem solum significet; esset enim falsum, & contradicendum Patrum, quos ibi allegauit: sed ita significet antecessorem, & ordinem prioris respectu nostræ determinationis: ac si dicat, non præfinit Deus, quid nos acturi simus, nulla habita ratione consensum, & determinationis nostræ, sed cum illa, & prout ipsa postulat, decernit: & eodem sensu dixerat capite decimo octauo eisdem lib. in principio, & in illo capite vitio allegato. Deum præfinit ea, quæ non sunt in nostra libertate, hoc est, ex se ipso ea decreuisse ante nostrum consensum, & determinationem, nullo modo ad illam attendendo. Ratio etiam, quam subiungit Damascenus, hunc sensum confirmat, ut statim patebit.

Verum etiam cum Sanctus Thomas, hoc testimonium Damasceni sibi obiecit in hac questione 22. art. 1. argumento primo, ad probandum, homines à Deo non prædestinari, respondet, Damascenum negasse præfinitionem nostrum operum, hoc est, (inquit ille) impositionem necessitatis. Sentit igitur Deum non præfinit opera nostra, hoc est non impositionem necessitatis nostris operibus. Colligit autem Doctor Sanctus hanc interpretationem ex illis verbis, quæ Damascenus adiecit. Nec enim vitium admitti vult, nec rursus virtutem assert.

Cæterum meo iudicio alia est mens Damasceni. Nec enim vlla videtur ratio, cur potius vitium præfinit quam præfinit pro eo, quod est necessitate imponere. Quod si præfinit in eo sensu caperetur, eo sensu modo negaret, à Deo omnia præfieri, sicut etiam præfinit. Præterea illis verbis non explicauit ipse, quid nomine præfinitionis intelligere, sed rationem reddidit, cur non præfinit Deus opera nostra. Probat autem hoc modo. Opera nostra aut sunt peccata, aut virtutes: atque peccata Deus non præfinit, quia nullo modo fieri vult: similiter non præfinit virtutes, quia cogere nostram voluntatem, & necessitatem ei imponere: quod alio modo nequit intelligi, quam si nulla habita ratione determinationis nostræ ante ipsam opera præfinit, ut cap. 3. probauimus: ergo nulla nostræ voluntatis opera præfinit. Colligit itaque hoc pacto: si præfinit, cogere: sed non cogit, ergo non præfinit. Quare in illo cap. primo concludit his verbis. Quocirca diuina infuso cum præscientia coniuncta præfinitionem efficit. Loquitur autem non solum de his, quæ non sunt in nostra potestate, sed etiam de his, quæ in ea sita sunt. Illa ergo inquit, à Deo præfinit, (quod tamen antea negauerat) sed præfinitione cum scientia coniuncta, Præuidens enim Deus determinationem nostræ

nostræ voluntatis eo modo, vt capite sequenti explicabitur, præfinit consensum illius, & opera, nullam ei necessitatem imponens. Ex quibus etiam constat, Damascenum alio modo de præfinitione humanarum actionum loquutum fuisse, quam Patres citatos per se capite, & particulam præ, in alio sensu vltimasse. Nam apud alios Patres significat temporis, aut durationis antecessionem, apud Damasc. vero solum denotat antecessorem causam.

Deinde idem probatur ex *Ansel. in epist. de concordia præscientie, & prædestinationis cum lib. arb. cap. 2.* vbi tractans questionem illam, quo pacto ea, quæ Deus prædestinavit, libere eueniant, cum ex prædestinatione Dei sequatur necessitas; postquam dixit, actum etiam peccati secundum substantiam, & entitatem à Deo præfinitur, respondet questioni in hunc modum. *Dubitari itaque non debet, quia eius præfinitio, & scientia non discordant, sed sunt præfinitio, ita quoque prædestinat.* Et paucis interpositis ostendit, in quo prædestinatio, & præscientia conveniant. Pariter igitur quantum necesse sit fieri, quæ præfinitur, & quæ prædestinatur, quædam præcitata, & prædestinata non eueniant ea necessitate, quæ præcedit rem, & facit, sed ea, quæ rem sequitur. Docuerat autem capite i. necessitate antecedenti tolli libertatem arbitrii. Cum ergo ait, quædam prædestinata non euenire necessitate antecedenti, ea intelligit, quæ sunt in nostra libertate constituta: ac proinde sentit, decretum Dei non præcedere nostram libertatem; nam si prius esset nostra libertate, necessitatem antecedentem nobis induceret, quam tamen ipse negat. Id quod ratione probare necesse est.

CAPVT VII.

Præfinitio Dei in præscientia non esse priorem determinatione nostra voluntatis, ratione ostenditur.

Reliquum est, vt ratione confirmemus id quod præcedenti cap. assumptimus, ad probandam concordiam nostræ libertatis cum prædestinatione diuina: nempe decretum diuinæ voluntatis circa singula opera nostra etiam gratiæ non esse ante determinationem nostram. Prius tamen tria supponenda sunt. Primum est eundem esse ordinem assignandum in æterna præscientia inter Dei decreta secum relata, aut inter ipsa, nostramque voluntatem, & determinationem illius, qui etiam est in tempore inter ea, quæ Deus facit, aut quæ Deus, & nos facimus, vt explicauimus disp. 82. c. 6.

Secundo not. est, Deum in nobis duo tantum genera operum efficere: vnum ante libertatem nostram, cuiusmodi sunt cogitationes, & subiti motus voluntatis, quæ si ad gratiam pertineant, dicuntur esse gratiæ operantis, excitantis, & præuenientis, quam Deus in nobis sine nobis, hoc est, sine nostra libertate operatur: alterum est eorum, quæ Deus nobiscum, hoc est, cum nostro consensu facit: quæ si sint gratiæ, ad gratiam comitantem, cooperantem, & adiuantem pertinent: in his vero ita Deus efficacitate sua comitatur consensum nostrum, vt nihil prius vel sola ratione sine nobis operetur, sed mixtum, non sigillatim, simul, non vicissim nobiscum concurrat. Neque vero solum in ipso consensu nihil est

prius à Deo, quod pertineat ad gratiam comitantem, sed neque in ipsa applicatione ad consentiendum aliquid est prius à solo Deo, præter vocationem ex parte intellectus, & primum motum subitum ex parte voluntatis; sicut à nobis probatum est disp. 88. præsertim c. 5. Tertio ex disp. 67. supponendum est, Deum certissime cognoscere quid nostrum arbitrium cum hac vel illa vocatione faceret, si ea excitaretur.

Ex his igitur probatur, decretum voluntatis Dei, quo definitur opera nostra ordine causæ non fuisse prius nostra determinatione: Deus enim in nobis duo tantum operatur: vnum ante consensum nostrum, alterum cum illo: & in eo solum, quod ante consensum operatur, prior est eius operatio, quam cooperatio nostræ voluntatis, & determinationis liberæ: nam ea, quæ cum consensu nostro operatur, ita simul nobiscum efficit, vt nullo modo eius efficacia nostra antecedit, atque eundem ordinem inter diuinum decretum, & nostram voluntatem in præfinitia debemus assignare, vt in prima suppositione notatum est: ergo nullum opus liberum nostræ voluntatis à deo fuit præfinitum ante determinationem liberam nostræ voluntatis. Merito igitur dixit Damasc. ea, quæ non sunt in nostra potestate, Deum præfinitisse, hoc est, ante nostram determinationem decreuisse: quæ vero sunt in nostra libertate, non præfinitisse, hoc est, sine nostro consensu non prædestinasse: sicut n. in tempore facturus erat, ita etiam in præfinitia decreuit. Quare, qui docent, prius à Deo nostram voluntatem ad consentiendum applicari, quâ ipsa consentiat, & se determinet, fateri etiam debent, hac applicationem Deum definisse ante nostram determinationem. Qui vero multo probabilius docent, nihil ex parte Dei esse prius determinatione nostra præter vocationem, & primum motum voluntatis, & putant applicationem illam esse superuacaneam & impossibilem, quorum sententiam contra *Gregorium disp. 88. c. illo* ite quod sumas, consequenter affirmare debent, nihil Deum sine nostra determinatione prædestinasse, præter vocationem in intellectu, & primum motum non de liberatum in voluntate.

Cæterum hæc præfinitio Dei nec simul esse posset cum nostra determinatione, nec cum ea concordare, nisi præcederet scientia Dei, non quidem eius, quod absolute futurum est: hoc enim Dei præfinitioem supponit: sed eius, quod sub conditione cognoscitur, cuius præfinitia omnem prædestinationem antecedit. Optime enim cognoscit Deus, quid sub conditione futurum esset hoc modo: Si Petrus tali mea vocatione excitaretur, neque illi deesset concursus meus, quem vocationi tali arbitrio cõtemperata postulat, & qui sine vi, & miraculo negari ei non potest, absque dubio consentiret: cetero vero tali cogitatione vocaretur, ipse mihi deesset, & ideo ego non deberem illi cooperari. Cum ergo Deus has varias, & innumeras combinationes vocationum cum arbitrio cuiusque præficiat, & quid cum qualibet earum arbitrium esset facturum; in primo signo decernit absolute tali vocatione aliquem præuenire, cui responsum esse sub conditione nouit, in secundo vero decreuit cum determinatione voluntatis, quam sub conditione nouerat absolute cooperari, ac proinde nostram determinationem suo decreto non antecedit, sed comitatur:

Kkk 4

& ne.